

14. ԱՎԱԳ ՓԱՅԼԵՎԱՆ

Կէղի չէղի՝ Ավագ փահլեվան մը կէղի:

Ավագ փահլեվան ինք չորս խատ երեսա, մեկ կմիկըմ կունենա: Շատ խեղճ վիճակի մեջ կէղի:

Էն մեկ օր կասե. - Ես պիտի էլիմ էրթամ մըտ Աստված: Մինչև հերթ ես էղիըմլա խեղճ ապրիմ, տեսիմք իմ հալ ի՞նչ կէղի:

Կէլի կէրթա. կէրթա ճամբու մեջտեխ. կը տեսի օր մարթըմ էդ տեխ մստուկ ա:

Էդ մարթ կասա. - Ավագ փահլեվան, դու դո՞ր կէրթաս:

Ավագ փահլեվան ասաց. - Ես կէրթամ մըտ Աստված: Իմ էրեսխք ես հըմլա խեղճ մացած, տեսիմ իմ էրեսանցրու խըսմաթ հորի՞ չի տա:

Էդ մարթ կասա. - Դառցի գնա քո տուն, ուրբաթ օր հիրկուն, իրեկ ուրբաթ վերուրու, հիրկուն չուր լուս աղոթք էրա. ի՞նչ ուզես՝ Աստված քո խնդիրք կը կատարի:

Էն տեսխն կը դառնա, կուգա ուր տուն:

Կնիկ կասա. - Մա՛րթ, դու դո՞ր գացիր:

Կասի. - Ես գացի, օր պիտի էրթայի մըտ Աստված, ճամբու վրեն ընծի մարթ մի ռաստ էկավ, ասաց. «Ավագ փահլեվան, դո՞ր կէրթաս»: Ասի. «Կէրթամ մըտ Աստված, իմ իտարեն չէղի. տեսիմք Աստված հո՞րի էրեսխսնեբու ըռըսխ չի տա»: Էն մարթ ինծի ասաց. «Գնա քո տուն. իրեկ օր ուրբաթի հիրկուն աղոթք էրա՝ ինչ օր ուզես Աստուգ, Աստված քեզի կուտա»:

Կնիկն ասաց. - Մա՛րթ, հէսօր օր ուրբաթ հիրկուն է, դու նեղեցեր ես, դու պառկե ըռհաթի, ես քո տեխ էսօր աղոթք կենմ:

Կնիկն էլավ, գնաց տանիս. եղ կնկա միտքն էլ չար էր: Էդ քաղաքն էլ օր էդոնք նստուկ ին, թաքավորի նստած քաղաքն էր: Կնիկն աղոթք էրաց, Աստված աղաղակեց:

Ասաց. - Աստված, ընծի էն տեսակ մեկ խորոտկութեն մը տաս, օր թաքավորի տղեն լուսուն գա, զիս տեսի՝ խելքն էրթա, ընկի գետին ու զիս առնե:

Կնիկն աղաղակեց Աստծուն, Աստված կընկա խնդիրքը կատարեց: Մինչև օր լուսցավ՝ կնիկ էն տեսակ մեկ խորոտ էղավ, օր լուսնկից դըհա խորոտ: Խըլլուսուն թաքավորի տղեն էկավ ընցավ տանիսի վրեն: Ջկնիկն օր տեսավ՝ խելք գնաց, ընկավ գետին: Էլավ էն տեխեն, դառցավ գնաց:

Ասաց. - Աբո՛, ֆըլան տեխ կնիկըմ կա. հա մըկա կերթաս էն կնիկ ընծի կը բերես, չէ՛ ես կը մեռնիմ:

Խեր գնաց, առավ զկնիկն, էկավ. բերեց ուր տղին:

Իրիկուն էր Ավագ փահլեվան էկավ տուն, տեսավ օր էրեխեք կուլին:

Ասաց էրեխաներուն. - Ձեր մերն հու՞ր է:

Էն մեկ էրեխեն քոջ էր, ասաց. - Աբո, խըլլուսուն մենք էլանք տեսանք, օր իմ մեր հըմալ խորոտկացեր էր, էդեր էր լուսընկի պես: Թաքավորի տղեն էկավ, առավ գնաց:

Ավագ փահլեվան էնտեխ էլաց: Մանց չուրի ուրբաթի հիրկուն: Էլավ կայնավ տանիս. աղոթք էրաց. Աստծուց խնդրեց, ասաց. - Աստված, էն կնիկ էլի տեղ մի, ընկի թաքավորի տղի ջան՝ ծըծա:

Աստծու հրամանով կնիկն էլավ տեղ մի, ընկավ թաքավորի ջան՝ ծըծեց: Թաքավորի տղեն դոր փախավ՝ էլ կնկան ձեռնեն չպրծավ, ուր խոր ջուհաք տվեց, ասեց. - Աբո՛, էսա կնիկ էդեր տեղ մի, ընկեր իմ ջան, կը ծըծա. արի էս կընիկ տար ըծնե հեռցուր:

Էկան կնիկ վերցին, տարան թալին ուր տուն:

Հիրկուն Ավագ փահլեվան էկավ, տեսավ օր ուր կնիկ ուր տուն էր, տեղու պես էր: Ուր ճծերու հապով ուր սիրտ մըռմըռաց: Ուրբաթ օր հիրիկուն էլավ կայնավ, աղոթք էրաց ուր էրեխեսներու խաթրի համար:

Ասաց. - Աստված, իմ կնիկ էլի էղի իմ առաջի կնիկ:

Աստու հրամանով կնիկն էղավ հառջին կնիկն, խեղճ էղավ ու էնտեխ նստավ:

Ավագ փահլեվան ասաց. - Կնիկ, էլի գնա տուն, քու էրեխեք տիրա:

Էն խըլլուսուն էլավ, ընկավ դուրս ու գնաց:

Գնաց մեկ քաղաք մի, դուրս էկավ էդ քաղքի մեջ. բազիրկան մի դրեր էր: Բազրկան չիշխներ օր քաղաքեն դուրս հնկներ, էրթեր:

Գնաց բազրկնի մոտ, ասաց. - Բազրկան, դու հո՞րի չըս էլի էրթա:

Բազրկան ասաց. - Մըր ճամխու վրեն ծիավորըմ փետա էդեր, էնոր հախուն չեմ իշխըմա էրթա:

Ավագ փահլեվան ասաց. - Ի՞նչ կուտաք ընծիկ, օր ես էրթամ, էն փահլեվան հաղթեմ ու գամ:

Բազրկան ասաց. - Ի՞նչ քու լեզուն պըտտա, քեզի կուտամ:

Ավագ փահլեվան ասաց.- Քեզնե բան չիմ հուզեր. կուզեմ օր իմ քիսիք լիկ թուրուն լըցել:

Բերեցին հոխեմ երկու թուրուն լըցին էդոր քիսիք, էլավ գնաց սարի գլուխ, տեսավ օր ծիավորըմ էն տեխեն: Էկավ: Թուր քաշեց ու գնաց ծիավորի հառեջ: Խասնելու պես ծիավոր բռնեց, մըլեց գետին օր պիտի զվիզ կտրեր, տեսավ օր մը՝ ծիավոր, մը՝ մարթ, մեկ խատ մատնիկ գետին ա:

Մատնիկ վերուց, թալեց ճեր ու էկավ: Էկավ բազրկնին ասաց. - Էլի՛ գնա, ես էն մարթ սպանեցի:

Բազրկան էլավ գնաց, օր իսկի մարթ չկա, ընդու գնաց:

Ավագ փահլեվան էլավ գնաց էն տեխեն: Գնաց ծովու մի ափան քաղաք: Տեսավ օր, էնքյան կյամին քոմած էդ ծովու վրեն, խըսապ չկա:

Ավագ փահլեվան ասաց. - Էս կյամիքն հո՞րին են քոմած, չըն էրթա:

Ասեցին. - Է՛, էնա պստիկ կյամին կը տեսի՞ս:

Ասաց. - Խա՛, կը տեսիմ:

Ասեցին. - Էնի կյամեսներու հառեջն առեր ա, ինչքան օր կյամիմ էրթա՝ բաթմիշ կենա, չթողնի ընցնին էրթան:

Ավագ փահլեվան ասաց. - Ի՞նչ կուտաք ընծիկ, օր ես էրթամ էդ կյամին հաղթեմ, դուք ընցիք, էրթաք:

Ասեցին. - Ի՞նչ քո լեզուն պտտակե աշխըրքի մեջ՝ քեզի կուտանք:

Ավագ փահլեվան ասաց. - Ձենե ես աշխըրքի մալ չեմ ուզե. ծեզնե կուզիմ օր իմ քիսիք լիք թուրուն լցիք:

Գացին երկու մուկի, երեք մուկի թուրուն բերեցին, լցեց ուր քիսիք, գնաց:

Գնաց էլավ կյամու մեջ, տեսավ օր յոթ գլխեն դեմ մի ու վիշապ մի կյամու մեջն են: Ավագ փահլեվան կյամու մեջ մտնելու խետ էդոնք էլան, գեղի ուտին:

Ավագ փահլեվան կանչեց՝ «Աստված», քաշեց զթուր օր պիտի գերկուսն էլ բրթեր, տեսավ օր բան չկեր կյամու մեջ՝ մեկ անկճի օդ, մեկ էլ օտաց խալխալ: Վերուց թալեց ուր ճերն, էկավ: Դեմ էկավ, էկավ ուր տուն:

Օր մի մնաց ուր տուն, էն մեկել օր կնկան ասաց. - Կնիկ, իմ շորեր կղտոտեր է, խանիմ՝ հեսօր լվա:

Կնիկն ասաց. - Խան, լվամ:

Մոռացավ գմատնիկն ու անկճի օղն, խալխալն ճեքեն չխանեց:

Կնիկ տարավ շորեր դրեց տաշտի մեջ, օր լվեր, ձեռ մըլեց ճեք, աչքեց օր խալխալ մի, մատնիկ մի, անկճիմ օղ ճեքն ա: Առավ էկավ Ավագ փահլեվանի մոտ:

Ասաց. - Ես քո շորեր չըմ լվա: Ետնց տեր թղ իգա քո շորեր լվա:

Էն տեխեն Ավագ փահլեվան գնաց ուր շորեր լվաց, փռեց, չորցուց, խագավ, էրկու օր մնաց ուր տուն: Վըր իրեք ավուր էլավ հընկավ ճամբախ, գնաց: Շատ գնաց, քիչ գնաց՝ Աստված գիտա, էն մեկ օր գնաց սարիմ գլուխ, տեսավ օր քոշկըմ կա էդ տեխ:

Ասաց. - Անոթի եմ, էրթամ էսա քոշկ, հալբաթ էս քոշկի մեջ մարթ կա, քիչ մը խաց ուտիմ, գիշեր մնամ էս տեխ, խըլտուն էլիմ էրթամ:

Գնաց խասավ քոշկի դուռ, դուռ բացեց, մտավ ինե: Տեսավ օր մարթ չկա ինե: Աչքեց դես ու դեն, օր հըմեն բան էլ ինե պատրաստ է, տըլպավ օր քիչ կերակուլ բերեր ուրին ուտեր, հանկարծակի դմեն աչքեց օր իրեք խատ էն հըմալ էշխա ծիավոր էկան, օր կրակ իրենց մոտեն կը թափի. քշեցին էկան քոշկի դուռն իջան:

Ավագ փահլեվան շուտ էլավ, տուրփի դուռ բացեց, մտավ տուլար, ասեց. «Տեսնինք էտնց մոտեն ի՞նչ կուգա դուրս»:

Էդոնք էկան, ծիանքներուց իջան, գացին ուրանց շորեր խանեցին էլան իրեք խատ խրեղեն ախչիկ, էկան, նստան: Բերեցին կերակուլ պատրաստեցին, գինին դրեցին օր պիտի խմեն:

Ջոջ քուր ըստաքան վերուց ձեռք, ասաց. - Քուրվըտիք, վի՞ր կենաց պիտի խմեն: Եսի ես պիտի խմեն Ավագ փահլեվանի կենաց:

Միջմեկ քուրն էլ վերուց ուր ըստաքան, ասաց. - Ես էլ կը խմեն էնոր կենաց:

Պստիկ քուրն էլ վերուց ուր ըստաքան, ասաց. - Ես էլ պիտի խմեն էնոր կենաց:

Ավագ փահլեվան ասաց. - Իմ սրեն էկավ. էլիմ դուրս, տեսնինք էտնք ի՞նչ պիտի էնեն ընծիկ:

Էլնելու պես իրեքն էլ բերեցին ուրանց ըստաքաններ, դրեցին հառեջ, ասին. - Դե դուն էլ խմե մեր կենաց:

Էն էլ վերուց ջոջ քուրոջ ըստաքան, ասաց. - Եսի կը խմեն ջոջ քուր, քո կենաց, - էն մեկ ըստաքան խմեց:

են միջնեկ քուրոջ ըստաքան էլ վերուց, են էլ խմեց ենոր կենաց:

Պստիկ քուրոջ ըստաքան էլ վերուց, ասաց. - Ես էլ կը խմեմ քո կենաց:

Իրեքի ըստաքան էլ օր խմեց, փրցավ՝ ենտեխ մինչև լուս կերան ու խմին, ուրախություն էրին:

Տոջ քուրն ասաց. - Ավագ փահլեվան, ես մեկ օր գացի սարիմ՝ գլուխ, ծիավորըմ էկավ իմ հառեջ, ընծի հաղթեց, առավ իմ մատնիկ գնաց: Խոզի թե ես գիտե են ո՞ն էր, բերեր էր իմ մատնիկ, ես զենի պիտ առի:

Ավագ փահլեվան ասաց. - Աշխարք շախ խոչաղ մարդ. ո՞ր գիտե ո՞ն է:

Էն էրկու քուրն էլ վերցին ասին. - Մենք ծովու վրեն կյամու մեծն ենք քաղաքըմ խավիս էրեր ենք՝ են քաղքեն էլ իսկի կյամի դուրս չէլեր: Էն մեկ օր տեսանք օր մարթ մի գթուր քաշից մտավ կյամու մեջ, խասավ օր գերկսի գլուխն էլ կտրեր՝ մենք փախանք են կյամու մեջեն, իմ օտաց խալխալ ու իմ քուրոջ անկջի օղ մնաց ենտեխ: Խավլ էղեր, օր մենք գետինք ենի ո՞ն էր. մեք էրկուս էլ զենի պիտի առնեք:

Միջնեկ քուր ասեց. - Ավագ փահլեվան, դու աշխար շատ ես պտըտվեր, աճեպ էդ մարթ դու չըս տեսե՞ր ես:

Ավագ փահլեվան ասաց. - Աշխըրքի մեջ շատ մարթ կա, ես ի՞նչ գիտեմ, թե ո՞ն է:

Ավագ փահլեվան ծեռ մըլեց ճեպ, ճեպեն քիսիք խանեց, տվեց ջոջ քուրոջ ծեռք, ասաց. - Ա՛ռ, տես, իմ մատնիք խան, տեսիք իմ մատնիքն է՝ խորոտ, չէ՞ իմուն, օր հըմալըմ դու քու մատնըքի դեմ կընկիս:

Տոջ քուր քիսըքի բերան բացեց, աչքեց օր ուր մատնիքն, ուր քուրոջ խալխալն ու պզտիկ քուրոջ անկջի օղը մըջ քիսիքին է: Ու էլավ ընկավ Ավագ փահլեվանի վիզմվե բռնեց ու էրեսըներ պագեց:

Ասաց. - Քուրվըտի՛ք, Աստված մեզի ուրախցուց, իրեքս էլ մեկտեխ մըջ մըր տուն ուրախցուց, - ենտեխ հանեց քուրոջ խալխալն ու են մեկել քուրոջ անկջի օղը, տվեց ուրանըր:

Ասաց. - Քուրվըտի՛ք, տեսեք մըր իրեքիս հաղթողն էլ մեկ մարթ ա:

Էնտեխ կերան ու խմեցին, ուրախություն էրեցին մինչև լուս: Լուսու-մութ են էրկու պզտիկ քուր էլան գացին ջոջ քուրոջն ասին. - Էսօր դուք մանցեք տուն, ձըր ուրախություն էրեք, կերթանք պըտտվելու:

Քուրվըտիք օր գացին ենոք մինչև կեսավուր ուրանց ուրախություն էրին: Կեսօրին Ավագ փահլեվան աչքեց օր Սիվտակ դեվըմ մի էկավ, ընցավ գնաց:

Ձոջ քուրոջն ասաց. - Էսա դեմ դո՞ր գնաց: Իլայի էսա դեմի տեղ դու ընծի պիտի ասես:

Ձոջ քուր չասաց:

Վերուց են տեխեն վարոց մի, ընկավ վրեն՝ էմալ զջանդակ կապուտ-ցուց, ինչ էրաց՝ ախըր չասաց:

Երկու քուր հիրիկուն դրսուց էկան, տեսան օր ուրանց քուր խիվանդ պառկուկ ա: Հիմցան օր ինչ դավի ա, էլ ծեն չէրին: Մնացին խըլուսուն: Դորուս միջենկ քուր մնաց: Ձոջ քուրն ու պստիկ քուր գացին:

Ավագ փահլեվան տեսավ, կեսօրին էր Սիպտակ դեմը էլմե էկավ, ընցավ գնաց:

Էկավ միջենկ քուրոջ ասաց. - Երեկի տեսա՞ր ինչ խաղցի քու քուրոջ գլուխ, քո գլուխն էլ հըմալ կը խաղան: Դե ասա:

Ինչ էրաց՝ չասաց: Վերուց վարոցն, էկավ դըխ միջենկ քուր. Էնի քը զջոջ քուր դիա դեն էրաց:

Մնաց իրիկուն, երկու քուրն էկան, տեսան օր ուրանց քուրն պառկուկ ա: Էնոնք էլ դավին հիմցան: Էն խըլուսուն ջոջ քուրն ու միջենկ քուր գացին, պզտիկ քուր մնաց:

Չուր կեսօրին կերան, խմեցին՝ ուրանց ուրախություն էրեցին: Ավագ փահլեվան տեսավ օր Սիպտակ դեմը էլմե էկավ, ընցավ գնաց:

Ասաց պզտիկ քուրոջ. - Էսօր դեխ դոր է՞, ընծի ասա, թե չէ քեզի գըու քուրվըտիք դեն կենեմ:

Պզտիկ քուրն ասաց. - Ինչի՞ պիտի քընց զենոնք դեն Էնես, օր դու խոչաղ մարթ ես՝ կո Էնոր քոշկ Էնա սարի գլուխն է, գընա տեսնիմ՝ դու իմալ մարթ ես:

Ավագ փահլեվան էլավ՝ հերսոտ խեծավ ուր ձին, ընկավ ճամբախ, գնաց էդ սարի գլուխ: Տեսավ օր քոշկ ըմ կա էդտեխ: Դեմ քշեց գնաց քոշկի դուռ իջավ: Չին կապեց քոշկի դուռ, ինք մտավ ներս, տեսավ օր խուրնիկ-խրեղեն ախչիկ ըմ էդա տեխ նստուկ ա:

Ախչիկն ասաց. - Ա՛խ, տղա, դու իմա՞լ էկար հընկար էսա տեխ: Մըկա Սիպտակ դեմ օր հիմցավ՝ քեզի փարալամիշ կենա: Դու ափսոս չե՞ս, դառցի շուտով գնա, քանի օր Էնի քնուկ ա:

Ավագ փահլեվան ասաց. - Ախչի, ես դ՞ր կերթամ, ես Էնոր հապով էկեր եմ, օր Էնոր գլուխ կտրեմ: Շուտ խանչա գա Էնոր:

Ախչիկն ասաց. - Էնի քնուկ ա, Էնի մըկա չիմնա. չուր երկաթմ՝ չտաքցուս, տամիս դնիս Էնդոր վզի վրեն:

Ավագ փահլեվան աչքեց դես ու դեն՝ խաչոկաթ գտավ: Տարավ մըլեց կրակ, սերսուք մը կարմրցուց ու բերեց տարավ դրեց դեմի վզի վրեն:

Դեվն հիմնալ, ծընըռտըկաց: Ասաց. - Ա՛յս, կնիկ, դու էսօր հո՞րի իմ տեխ սերսուր չավլեր ես, սըրքեր ես, լվեր չեն թողեր ես դադարիմ:

Կնիկն ասեց. - Դեվ, էլի վեր, քո գրողն էկեր քո խոզին կառի:

Դեվն ասաց. - Կնիկ, գնա դեն, ելա՛ բռնիմ քեզի, քո օտ ու գլուխ կը ջարդեմ, վեր արուև խողի էրես. իմ խոզի առնող էլ պիտի է՛ղի:

Ավագ փահլեվան ծեն լսելու պես խանչեց Աստված, զթուր քաշեց, էկավ դըխ դեվ, խըտ զարկելուն, դեվի գլուխ փրցավ. գնաց:

Ասեց.- Դու ո՞ն ես, մեկ էլ զա՛րկ:

Ավագ փահլեվան ասաց. - Ես իմ մորեն մեկ եմ էղեր, իմ դորն էլ մեկ ա: Ի՞նչ մարթ էղի, որ իմ էրկու դրքին դիմանա:

Էն տեխ դեվ խուրբան էրաց ջաղամաթին:

Վերուց զդեվի կնիկ, առավ դեվի ունեցած մալ, բերեց իրեք քողջ վրեն: Վերցուց զիրեք քուվորն էլ, բերեց տարավ ուր տուն:

Էնոնք խասան ուրանց մուրագին, դուք էլ խասսիք ձեր մուրագին:

Աստուց իջան իրեք խնձոր, մեկ ասողին, մեկ լսողին, մեկ էլ քուվի ջաղամաթին:

